

1. ☒ Ούλφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2013

A1. Ο συγγραφέας πραγματεύεται το πρόβλημα της αλλοτρίωσης του ανθρώπου από το γήινο κόσμο ως αποτέλεσμα της ατομοκεντρικής του δράσης. Παρόλο που η ζωή στη Γη παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον, αυτός δε φαίνεται να τη σέβεται, αισιοδοξώντας ότι το Σύμπαν είναι ανεξάντλητο. Η άμεση επικοινωνία του, όμως, μ' αυτό φαντάζει χιμαιρική, σε αντίθεση με το θαυμαστό γήινο και φυσικό κόσμο. Βέβαια, η υλιστική και ασύδοτη δράση του, αμαυρώνει την επιστημονική και πολιτιστική πρόοδο, καθιστώντας αναγκαία τη βαθύτερη επικοινωνία του με το περιβάλλον και τον κόσμο. Σύμφωνα, λοιπόν, με το συγγραφέα, ο άνθρωπος θα μπορέσει να προστατεύσει τη μοναδικότητά του και το φυσικό πλούτο, στηριζόμενος όχι μόνο στα τελειοποιημένα ηλεκτρονικά μέσα που προάγουν τελικά τη μοναξιά, αλλά στην πνευματική και ηθική του καλλιέργεια.

B1. Όσο η επικοινωνία πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα τόσο η μοναξιά μας, η ανθρωπινή, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί. Η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος που συντελέστηκε τις τελευταίες δεκαετίες καταργεί χωροχρονικούς φραγμούς, παρέχοντας τη δυνατότητα στον άνθρωπο να επικοινωνήσει με το συνάνθρωπο, ανταλλάσσοντας απόψεις και πληροφορίες και να μοιραστεί συναισθήματα. Στην πραγματικότητα, όμως, τα διαδικτυακά μέσα και τα κινητά τηλέφωνα διαμορφώνουν ένα νέο, απρόσωπο και μηχανιστικό τρόπο επικοινωνίας, που θέτει όρια και στεγανά στον πνευματικό και ψυχικό κόσμο του ανθρώπου, παρεμποδίζοντας εν τέλει τη διαχυτικότητα, τον αυθορμητισμό και τη διαζώσης συναστροφή. Μάλιστα, όσο πιο καθολική γίνεται η στροφή του ανθρώπου στα ηλεκτρονικά μέσα τόσο εντείνεται η ρηχότητα και η κενότητα στις διαπροσωπικές σχέσεις. Φαινόμενα που καθρεφτίζουν την τυποποίηση των δεσμών μας σήμερα είναι ακόμα και οι ιδιότυπες γλωσσικές συνήθειες, η συμβολοποίηση στο λόγο, τα εικονίδια, η αργκό, ο ακρωτηριασμένος και τεμαχισμένος λόγος. Μπορεί, λοιπόν, η νέα ψηφιακή επαφή να εξυπηρετεί τον σημερινό, πολυπράγμονα άνθρωπο, δεν παύει, όμως, να μεταφράζεται σε κοινωνική αλλοτρίωση και αποξένωση.

B2. α) Η δομή της παραγράφου έχει ως εξής: Η θεματική περίοδος της παραγράφου βρίσκεται στο χωρίο: «Αποκαλύπτεται όμως επίσης...υπόσταση», όπου ο συγγραφέας παρουσιάζει τη θέση του. Οι λεπτομέρειες-σχόλια βρίσκονται στο χωρίο: «Από τη μια είναι ικανός...συμφερόντων του», όπου ο συγγραφέας αναπτύσσει τη θέση του. Η πρόταση κατακλείδα βρίσκεται στο χωρίο: «Η υπερφίαλη αυτή στάση...υπάρξεως», όπου ο συγγραφέας καταλήγει σε συμπέρασμα.

β) Τέσσερα παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου είναι τα εξής:
«Περιμένει λοιπόν ένα χέρι βοήθειας και παρηγοριάς από τους πλανήτες και τα μακρινά άστρα»
«η ζωή δεν ανθίζει μόνο στη Γη»
«τεχνολογική έκρηξη της εποχής»
«έχει επουλώσει τις πληγές στις θάλασσες»

B3. α) ΣΥΝΩΝΥΜΑ

ταυτόχρονα: σύγκαιρα, παράλληλα
γέννησε: δημιούργησε, έπλασε, επινόησε, παρήγαγε
αισθανθεί: νιώσει
πληθαίνουν: πολλαπλασιάζονται, αυξάνονται, διευρύνονται
ανάληπτη: σκληρή, επώδυνη, ανελέητη

β) ΑΝΤΩΝΥΜΑ

ανούσια: ουσιώδη, αξιόλογη
εμφανίζεται: εξαφανίζεται, απουσιάζει, χάνεται
ανέφικτη: εφικτή, υλοποιήσιμη, κατορθωτή
πυκνώνει: αραιώνει, λιγοστεύει, ελαττώνεται, συμπύσσεται
υψηλά: χαμηλά

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

B4. α) ΧΡΗΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΟΥ

Η ερώτηση που διατυπώνει ο συγγραφέας εξυπηρετεί το επικοινωνιακό ύφος του κειμένου, καθώς εκφράζει μ' αυτήν ζωηρά και παραστατικά τον προβληματισμό του, την απορία του για τους λόγους που η ζωή σε άλλους κόσμους διεγείρει τη φαντασία του ανθρώπου. Παράλληλα, η ερώτηση απευθύνεται άμεσα και στον αναγνώστη, που προβληματίζεται επίσης για τους λόγους που η ανθρωπότητα αναζητά γνώσεις και πληροφορίες για άλλους κόσμους. Η ερώτηση εξυπηρετεί και τη δομή, καθώς επιτρέπει στο συγγραφέα τη μετάβαση στα επόμενα νοήματα της παραγράφου. Ο συγγραφέας δηλαδή αναρωτιέται πού οφείλεται η έλλειψη σεβασμού του ανθρώπου απέναντι στη ζωή στη Γη και η ταυτόχρονη εκδήλωση ενδιαφέροντος για τη ζωή σε άλλους κόσμους, δίνοντας μια -υποκειμενική- απάντηση στη συνέχεια της παραγράφου, εικάζοντας ότι οφείλεται σε περιέργεια, κατακτητική διάθεση, διανοητικό παιχνίδι, ή ακόμα και σε ένα βαθύ αίσθημα μοναξιάς.

ΧΡΗΣΗ ΔΙΠΛΗΣ ΠΑΥΛΑΣ

Ο συγγραφέας στη διπλή παύλα εκφράζει την προσωπική του γνώμη, δηλαδή ένα υποκειμενικό σχόλιο, που νοηματικά αντιτίθεται στο περιεχόμενο των σκέψεων που βρίσκονται εκτός παύλας (:σχέση εναντίωσης). Η άποψή του είναι ότι πρέπει να γίνει συνείδηση ότι η ανθρωπότητα στο άμεσο τουλάχιστον μέλλον δεν πρόκειται να επικοινωνήσει με τη ζωή στο Σύμπαν, όσο και αν αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις ενδόμυχες επιθυμίες όλων μας.

β) «Από την άλλη, η ιστορική πορεία του ανθρώπου σφραγίζεται με πολέμους και αγριότητες από τον ίδιο, τα υλικά αγαθά θεοποιούνται και η αδικία και οι ανισότητες συντηρούνται (από τον ίδιο τον άνθρωπο)».

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ: Άρθρο στην ιστοσελίδα του σχολείου

Α' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ - ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΠΡΟΚΑΛΕΣΕΙ Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

1) Για τον άνθρωπο:

➤ Η απομάκρυνση του ανθρώπου από τη φύση εγκυμονεί κινδύνους για τη σωματική του υγεία. Εφόσον η φύση αποτελεί πηγή παροχής των βασικών στοιχείων επιβίωσης για την εύρυθμη λειτουργία του οργανισμού, όπως το οξυγόνο και το νερό, η αλλοίωσή της διακυβεύει την ανθρώπινη ζωή, υγεία και αξιοπρέπεια. Σωματικές ασθένειες, όπως ο καρκίνος, το άσθμα, τα αναπνευστικά προβλήματα και οι καρδιοαγγειακές παθήσεις φέρνουν τον άνθρωπο όλο και πιο κοντά στο θάνατο. Οι κίνδυνοι γίνονται πιο απειλητικοί στα αστικά περιβάλλοντα, όπου η ρύπανση είναι πιο έντονη και επικίνδυνη.

➤ Η διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας προκαλεί βλάβες στην ψυχική υγεία του ανθρώπου. Ο ανθρώπινος οργανισμός προορίζεται να ζήσει και να αναπτυχθεί μέσα στο ζωτικό χώρο που η φύση του εξασφαλίζει. Ωστόσο, τα οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα που δέχεται ο άνθρωπος από το τεχνητό περιβάλλον πλήττουν το νευρικό του σύστημα, προκαλώντας ψυχική ανισορροπία, αφού χάνεται η γαλήνη και η ηρεμία που μόνο η φύση εξασφαλίζει. Η διαρκής, συστηματική και αναγκαστική ηχορύπανση φθείρει το νευρικό σύστημα, καταδικάζει τον άνθρωπο σε διαρκή και αναιτία ένταση, προκαλώντας άγχος και ψυχοσωματικά νοσήματα.

➤ Η έλλειψη σεβασμού προς το φυσικό περιβάλλον και η συνακόλουθη καταστροφή του εγκυμονεί κινδύνους πνευματικής αλλοτρίωσης. Η φύση αποτελεί πηγή έμπνευσης και δημιουργεί προϋποθέσεις σκέψης δημιουργικής, θετικής, υγιούς, που συνδέεται με την παράδοση και τις ανθρώπινες αξίες. Η καταστροφή αυτής και η επέκταση ενός τεχνοκρατικού, αστικού περιβάλλοντος στη θέση του, προκαλεί τριγμούς στα θεμέλια της ανθρώπινης σκέψης, η οποία μοιραία προσανατολίζεται στους στόχους και τα πρότυπα που δέχεται από το καταναλωτικό μοντέλο πολιτισμού μέσα στο οποίο αναπτύσσεται. Άρα, το ανθρώπινο πνεύμα καταδικάζεται σε τυποποίηση, θέτει προτεραιότητες οικονομικές-υλιστικές, που το απομακρύνουν από την ανθρωπιστική του διάσταση, την ανθρώπινη και φυσική ρίζα της ζωής που έθεσε τη βάση του.

➤ Ο άνθρωπος χάνει το δάσκαλο, τον εμπνευστή του, στεγανοποιείται, γίνεται ανάλγητος και δε συνειδητοποιεί την αισθητική παραμόρφωση του χώρου γύρω του. Όταν το φυσικό περιβάλλον ταυτίζεται στη συνεί-

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

δησή μας με το αστικό, αντιανθρώπινο, καταναλωτικό περιβάλλον, μοιραία τότε διαμορφώνεται μια αντίστοιχα αντιανθρώπινη, μαζοποιημένη καθημερινότητα, που επιτρέπει την αλλοίωση και τον εκφυλισμό των ανθρώπινων σχέσεων. Η τυποποίηση και ο κομφορμισμός του αστικού βίου καταδικάζει σε εσωστρέφεια, απομόνωση και ατομικισμό. Αποξενωμένος ο σύγχρονος αστός από την πηγή έμπνευσης και γαλήνης του, δηλαδή τη φύση, καταβαρθώνεται ηθικά, εκφυλίζεται αισθητικά και αντιμετωπίζει το συνάνθρωπο σαν εχθρό και ανταγωνιστή, ρέπει ευκολότερα προς την εγκληματικότητα και τη βία, αναζητά καταφύγιο στο φανατισμό.

2) Για την κοινωνία και τις διακρατικές σχέσεις:

➤ Η σκληρότητα και η αδιαφορία προς τη φύση οδηγεί στην επικράτηση ενός καπιταλιστικού-καταναλωτικού-αστικού μοντέλου ανάπτυξης του πολιτισμού, που επιβάλλει μια αντίστοιχη νοοτροπία, κοσμοθεωρία, πρότυπα, αντιλήψεις και προτεραιότητες για την ανθρώπινη κοινωνία. Οι εργαζόμενοι δεσμεύονται από τη διαφημιστική προπαγάνδα σε ένα αέναο κυνήγι απόκτησης υλικών αγαθών και πλούτου. Υπερεργάζονται, αποστασιοποιημένοι από το αντικείμενο εργασίας τους και το φυσικό περιβάλλον και στερούνται τόσο τον ελεύθερο χρόνο όσο και την ποιότητά του. Έτσι αλλοτριώνονται από τον ίδιο τους τον εαυτό και το συνάνθρωπο. Οι άνθρωποι δεσμοί χαλαρώνουν, γίνονται ανταγωνιστικοί, συμβατικοί και ωφελιμιστικού χαρακτήρα, αφήνοντας περιθώριο για την κρίση των ηθικών αξιών, που εξωθεί το σύγχρονο άνθρωπο στη βία, την παραβατικότητα, τη διαφθορά.

➤ Η υποβάθμιση της αξίας του φυσικού περιβάλλοντος εκφυλίζει και αποπροσανατολίζει την ανθρώπινη σκέψη από τους υγιείς στόχους που θα έπρεπε να υπηρετεί και τις ανάγκες που θα έπρεπε να καλύπτει. Η επιστημονική γνώση, η οποία βασίστηκε πρωταρχικά στην παρατήρηση και στην επίπονη προσπάθεια κατανόησης της φυσικής νομοτέλειας, πλέον διαστρεβλώνεται και στρατεύεται σε βιομηχανίες με σκοπό το κέρδος, απειλώντας τόσο τη φύση, όσο και τον ίδιο τον άνθρωπο. Η ανθρώπινη σκέψη αλλοιώνεται, θέτοντας υλιστικές προτεραιότητες και στόχους. Απομακρυσμένη από την αξία του φυσικού περιβάλλοντος, γίνεται αλαζονική, ατομικιστική και θυσιάζει κάθε αξία στο βωμό του κέρδους. Η πνευματική στάθμη της κοινωνίας υποβαθμίζεται, η μόρφωση και η πνευματική καλλιέργεια συγχέεται με τη στείρα εξειδίκευση, η κοινωνική ευαισθητοποίηση θεωρείται περιττή.

➤ Η έλλειψη σεβασμού προς τη φύση καταδικάζει σε κρίση ηθικών αξιών. Το βιομηχανοποιημένο αστικό περιβάλλον επιβάλλει την ανωνυμία και την αποξένωση. Η συνακόλουθη μαζοποίηση, η τυποποίηση και ο αυτοματισμός επιβάλλουν και ασθματικούς ρυθμούς ζωής, που δεν αφήνουν περιθώριο κοινωνικής ευαισθητοποίησης και αλληλεγγύης. Τα κοινωνικά χάσματα, ο ανταγωνισμός, η σκληρότητα, ο ατομικισμός, θεωρούνται ανεκτές κοινωνικές παθογένειες, που βρίσκουν έδαφος μέσα στο αστικό περιβάλλον. Αδύναμη η ανθρώπινη κοινωνία να αντιληφθεί μια από τις βασικές αιτίες της ηθικής κρίσης, δηλαδή της επιθετικής μορφής αστικοποίησης που καταστρέφει τη φύση, παρακολουθεί με απάθεια την ηθική αποτελμάτωση να βαθαίνει.

➤ Η απομάκρυνση από το φυσικό περιβάλλον καταδικάζει σε αισθητική και πολιτιστική κρίση. Στη φύση αναζήτησε το αρχαιοελληνικό πνεύμα και ο αναγεννησιακός ανθρωπισμός την αισθητική αρχή του μέτρου, το οποίο αποτέλεσε φυσικό μέγεθος. Η κατάργηση του μέτρου αυτού ως αισθητικό κριτήριο, εξαιτίας της καταστροφής της φύσης, οδήγησε σε υπερβολή, εκζήτηση, λαϊκισμό και τερατογενέσεις την ανθρώπινη δυνατότητα δημιουργίας. Τα παραδοσιακά καλλιτεχνικά πρότυπα θεωρήθηκαν παρωχημένα και εκτοπίστηκαν. Η συνύπαρξη φύσης, τέχνης και παράδοσης διασπάστηκε, με συνέπεια την απομάκρυνση του σύγχρονου αστού από διαχρονικά, κλασσικά, καλλιτεχνικά πρότυπα και τη ροπή του προς την υποκουλτούρα. Ο σχεδιασμός των σύγχρονων μεγαλουπόλεων και η αδιάφορη αισθητικά αρχιτεκτονική των κτηρίων αποτελούν θλιβερό παράδειγμα της αισθητικής μας παρακμής, ενώ η ρύπανση και το διοξειδίο του θείου καταστρέφουν τα αρχαία μνημεία.

➤ Οι επιπτώσεις του παραγκωνισμού της αξίας του φυσικού περιβάλλοντος δεν αφήνουν ανεπηρέαστη την οικονομική ανάπτυξη. Η απομάκρυνση του ανθρώπου από τη γεωργία και η εκβιομηχοποιημένη προσέγγιση της γεωργικής παραγωγής μετατρέπουν τη φύση από «δώρο Θεού», σε παραγωγικό συντελεστή προς εκμετάλλευση και βάση προόδου, ευτυχίας και ευημερίας. Η ρύπανση και η μόλυνση του εδάφους υποβαθμίζουν την ποιότητα των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, πλήττουν την αλιεία, καταστρέφουν τα αρχαία μνημεία που αποτελούν πόλο έλξης για τον τουρισμό. Μάλιστα, η επιθετική και εκβιομηχανοποιημένη μορφή τουρισμού αλλοιώνει τους παραδοσιακούς οικισμούς και το φυσικό περιβάλλον.

➤ Το οικολογικό πρόβλημα βαθαίνει τα διακρατικά χάσματα, εφόσον αποδέκτες των επιπτώσεων αυτού γίνονται κυρίως οι τριτοκοσμικές χώρες. Για παράδειγμα, οι πλημμύρες στο Μπαγκλαντές, ως αποτέλεσμα της αύ-

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου, ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός, ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

ξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη, βυθίζουν τους κατοίκους της χώρας αυτής στη λάσπη και στην απόγνωση. Οι μετανάστες από τον τρίτο κόσμο προς τις χώρες της Δύσης εξαιτίας του οικολογικού προβλήματος υπολογίζονται σε πολλά εκατομμύρια μέσα στην επόμενη δεκαετία.

3) Για το φυσικό περιβάλλον:

- Η οικολογική ισορροπία ανατρέπεται, η φύση εξαντλείται και οι φυσικοί πόροι αφαιμάζονται. Το πετρέλαιο και το νερό κατασπαταλούνται σε βιομηχανικές δραστηριότητες, οδηγώντας σε ενεργειακό και οικονομικό αδιέξοδο. Το ενεργειακό αυτό αδιέξοδο εγκυμονεί απροσδιόριστες επιπτώσεις για το μέλλον του πλανήτη και του ανθρώπινου είδους.
- Σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας απειλούνται με αφανισμό, οι κρίκοι της οικολογικής αλυσίδας σπάνε. Το τροπικό δάσος του Αμαζονίου στη Λατινική Αμερική θυσιάζεται στο βωμό της υλοτομίας. Σπάνια είδη φυτών και ζώων απειλούνται με εξαφάνιση. Τα δικαιώματα των ζώων παραβιάζονται βάνουσα, εφόσον εξοντώνονται βάνουσα για να καλύψουν τις καταναλωτικές μας ανάγκες, ενώ ταυτόχρονα η τροφική αλυσίδα διασπάται.
- Η ατμοσφαιρική ρύπανση προκαλεί σημαντικές κλιματολογικές αλλαγές, με απρόβλεπτες συνέπειες για το μέλλον (λιώσιμο των πάγων, τρύπα του όζοντος, αύξηση της θερμοκρασίας κτλ). Το φαινόμενο του θερμοκηπίου, ως αποτέλεσμα της αλόγιστης και ραγδαίας εντατικοποίησης των ρυθμών της βιομηχανικής παραγωγής, προκαλεί απροσδιόριστες επιπτώσεις για το μέλλον του πλανήτη. Παράκτιες περιοχές σταδιακά εξαφανίζονται, η ηλιακή ακτινοβολία εντείνεται, η αύξηση της θερμοκρασίας απειλεί με λιώσιμο ακόμα και τους αιώνιους παγετώνες των Ιμαλαίων, επηρεάζοντας το φαινόμενο των Μουσώνων στην Νοτιοανατολική Ασία. Το θερμό ρεύμα του Κόλπου του Μεξικού μετατρέπεται σε ψυχρό, επηρεάζοντας συνολικά την οικολογική ισορροπία του πλανητικού μας συστήματος.
- Το φυσικό περιβάλλον αντικαταστάθηκε από το τεχνητό, το οποίο δεν αποτελεί αληθινό πλαίσιο ζωής λόγω του γιγαντισμού, της συμπίεσης, των αφύσικων βιομηχανικών υλικών και χρωμάτων. Η φύση συνεχώς εκτοπίζεται και με κάθε ευκαιρία μετατρέπεται σε χώρο εκμετάλλευσης, εναπόθεσης απορριμμάτων και αλλοίωσης. Το φυσικό τοπίο παραμορφώνεται και κακοποιείται και αισθητικά.

Β' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ - ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΗ

- Η οικολογική συνείδηση πρέπει να αποτελέσει αυτονόητο τρόπο καθημερινής πρακτικής του ανθρώπου. Η οικολογική νοοτροπία εκφράζεται στην προθυμία του ανθρώπου να κάνει ανακύκλωση, να επιλέγει εναλλακτικούς τρόπους μετακίνησης, να εμπιστεύεται εναλλακτικές μορφές ενέργειας, που μπορεί μεν να μην είναι τόσο ισχυρές, ή εντυπωσιακά γρήγορες, τουλάχιστον όμως είναι φιλικές προς το περιβάλλον. Παράλληλα, η εθελοντική δράση του ατόμου και η συμμετοχή του σε οργανώσεις και φορείς περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης θα συμβάλλουν στην ενεργοποίησή του σε κοινωνικό επίπεδο. Μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, απομακρυσμένες από την κρατική παρεμβατικότητα, αναζητούν άτομα που επιθυμούν να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες, όπως δεντροφύτευση, καθαρισμό παραθαλάσσιων περιοχών, διάσωση σπάνιων ειδών χλωρίδας και πανίδας κ.τ.λ., προκειμένου να βιώσουν σε πραγματικό χρόνο τις ανάγκες και τους κινδύνους που υφίστανται στο φυσικό περιβάλλον. Συνεπώς, το άτομο κοινωνικοποιείται και δραστηριοποιείται για την εξοικείωση του με το φυσικό περιβάλλον.
- Απαραίτητη κρίνεται και η αποκέντρωση, κυρίως πληθυσμιακή, από τα αστικά κέντρα που επαναφέρει την οικολογική ισορροπία. Η άκριτη εισροή πληθυσμών στις μεγαλουπόλεις για να βιώσουν την υλιστική ευδαιμονία που προσφέρει το καπιταλιστικό μοντέλο, επιβάρυνε τόσο την ποιότητα ζωής όσο και τη σχέση του ατόμου με την φύση. Η ιεράρχηση των αναγκών και η αλλαγή των στόχων του σύγχρονου ανθρώπου και η απομάκρυνση από τα καταναλωτικά πρότυπα μπορούν να αποτελέσουν το έναυσμα για την επιστροφή στη φύση και την αποκατάσταση της σχέσης του με αυτήν.
- Η επιδίωξη του ανθρώπου να αποφύγει τη βιομηχανοποιημένη μορφή του τουρισμού, θα συμβάλει στην επιθυμία του να βιώσει τις εναλλακτικές μορφές επαφής με τη φύση. Η οικονομική ασυδοσία του σύγχρονου ανθρώπου προώθησε την επιθετική του στάση και την αδιαφορία του για τη φύση και γι' αυτό οι αγροτουριστικές δραστηριότητες συμβάλλουν στην βιωματική σχέση του ατόμου με παραδοσιακούς οικισμούς και τρόπους ζωής. Το άτομο παρακολουθεί και συμμετέχει στο φυσικό τρόπο ζωής και την καθημερινότητα που προ-

1. ☒ Ούλωφ Πάλμε & Επάφου & Χρυσίππου 1
Ζωγράφου , ☎ 210 74 88 030
2. ☒ Φανερωμένης 13
Χολαργός , ☎ 210 65 36 551
www.en-dynamei.gr

άγει τον ανθρωποκεντρικό προσανατολισμό και την απομάκρυνση αποβιομηχανοποιημένες μορφές τουριστικής ανάπτυξης.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η ενεργοποίηση της οικολογικής συνείδησης και η μετατροπή της από μια «εναλλακτική» τακτική σε τρόπο ζωής απαιτεί ταυτόχρονα και τη συμβολή των φορέων που αναλαμβάνουν να διαμορφώσουν την αγωγή, τον τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς των νέων κυρίως ανθρώπων. Επομένως, μπορούμε επικουρικά να αναζητήσουμε την αρωγή των φορών παιδείας:

➤ Πρωταρχικός φορέας κοινωνικοποίησης του ανθρώπου αποτελεί η οικογένεια και γι' αυτό οφείλει να αναλάβει ρόλο επανασύνδεσης του ανθρώπου με τη φύση. Πιο συγκεκριμένα, τα γονεϊκά πρότυπα είναι ανάγκη να αναδεικνύουν το σεβασμό προς τη φύση και την επιθυμία συμμετοχής και συνεργασίας με αυτήν, ώστε η καθημερινότητα των νέων να εμπειριέχει παραδείγματα που θα τους εξοικειώσουν με το φυσικό περιβάλλον. Ο διάλογος, η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και η παρότρυνση για την απόκτηση γνώσεων που σχετίζονται με τα προϊόντα της φύσης, αλλά και για εθελοντική δράση σε προγράμματα προστασίας του περιβάλλοντος, καθίστανται απαραίτητες προϋποθέσεις προκειμένου ο νέος να λάβει τα απαραίτητα ερεθίσματα που θα διαμορφώσουν την μελλοντική του προσωπικότητα. Συνεπώς, ο οικογενειακός κύκλος συμβάλει πρωταρχικά και ενεργά στην αποκατάσταση των σχέσεων του νέου με το φυσικό περιβάλλον.

➤ Ο χώρος του σχολείου και γενικότερα η εκπαιδευτική διαδικασία θα προσφέρουν μέσω της παροχής γνώσεων αλλά και της διαδραστικότητας τα απαραίτητα εφόδια για την εξοικείωση του νέου με τη φύση. Η προσφορά σφαιρικών γνώσεων για τα οφέλη και τις διεξόδους που προσφέρει η φύση στην καθημερινότητα των νέων, τόσο μέσω των μαθημάτων όσο και της βιωματικής επαφής που μπορούν να προσφέρουν οι επισκέψεις στη φύση, ο εθελοντισμός, οι ερευνητικές εργασίες, συμβάλλουν στη γνώση αλληλεξάρτησης του ανθρώπου με τη φύση. Ο νέος έχει τη δυνατότητα να αποκτήσει γνώσεις και να διευρύνει τους αισθητικούς του ορίζοντες ώστε να εξοικειωθεί με τη φύση.

➤ Απαραίτητη κρίνεται η δραστηριοποίηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης στην καλλιέργεια οικολογικής συνείδησης του σύγχρονου ανθρώπου. Η ενημέρωση για τις καταστροφικές συνέπειες της αδιάφορης συμπεριφοράς του ανθρώπου προς τη φύση, καθώς και η πληροφόρηση μέσω τηλεοπτικών εκπομπών και συζητήσεων για τη δράση που μπορεί να αναλάβει το άτομο, για τα προγράμματα εθελοντικής βοήθειας, σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, για ημερίδες, κινήσεις δήμων, αποφάσεις της Πολιτείας κ.τ.λ. συνεισφέρουν στην οικολογική ευαισθητοποίηση και τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον. Τα διαφημιστικά μηνύματα μπορούν να συνεισφέρουν στην προώθηση του οικολογικού προτύπου και τον περιορισμό της καταναλωτικής νοοτροπίας που επιβαρύνει τη φύση. Επομένως, προωθούνται πρότυπα που οφείλει να συμμερίζεται ο άνθρωπος για να λάβει ενεργό ρόλο στην αποκατάσταση της οικολογικής ανισορροπίας.